

Палієнко С. О.

здобувач

*кафедри зв'язків із громадськістю, психології та педагогіки
Національного університету «Києво-Могилянська Академія»*

м. Київ, Україна

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Актуальність дослідження. Згідно з вимогами Болонського процесу система вищої професійної освіти знаходиться на етапі реформування, яке здійснюється за державними стандартами вищої освіти, в яких закріплюються вимоги соціального замовлення до забезпечення якості вищої освіти, професійної підготовки фахівців для всіх сфер народного господарства, науки та культури. Значну роль у вирішенні цього завдання відіграє навчальна діяльність, якій у вищих навчальних закладах відводиться головне місце та яка впливає на формування повноцінного фахівця. Найбільш гострим у цій предметній галузі є питання про управління навчальною діяльністю, зокрема управління навчальною діяльністю студентів природничих спеціальностей з урахуванням їх психологічних особливостей. На сьогоднішній день в Україні виникла ситуація, яка пов'язана з дефіцитом кадрів природничих спеціальностей. Це зумовило збільшення обсягу державного замовлення у 2012 році на згадані напрямки. Подальше збільшення держзамовлення на природничі спеціальності підтвердив прем'єр-міністр України Микола Азаров під час засідання уряду 22.08.2012: «Держзамовлення буде збільшуватися на спеціалістів інженерних, природничих і технічних професій. Без фахівців із технічних, фізико-математичних спеціальностей українська економіка незабаром буде неспроможна витягувати будь-які високотехнологічні галузі виробництва, і країна дедалі більше перетворюватиметься на постачальника сировини».

Виклад основного матеріалу. Формування навчальної діяльності - дуже складний і тривалий процес, учасниками якого виступають дві команди: викладачі та студенти, і вивченням якого займалися В. В. Давидов, Д. Б. Елькович [1]. Команда студентів на початку навчання ще не володіє навчальною дія-

льністю і тому за них все робить викладач: він ставить навчальне завдання, він дає його повний операційно-предметний склад, він пропонує зразки виконання кожної окремої операції та їх порядок, він контролює процес виконання кожної дії і операції, він вирішує, чи виконане навчальне завдання кожним підлеглим йому студентом. Так проходить процес поступової передачі виконання окремих елементів від викладача до студента для самостійного здійснення і, в результаті, студент набуває певні знання, навички та уміння [5]. Питанням навчальної діяльності займаються також зарубіжні психологи, розробляючи нові теорії та моделі зміни студентів в результаті навчальної діяльності. Еріксон, Чікєрінг, Колберг вважають навчальну діяльність в університеті місточком між підлітковим та дорослим віком, періодом вивчення нових ролей, появи нових стосунків, періодом, коли людина може приділити увагу не просто змінам, а й своєму розвитку. Фельдман, Гіллган, Ньюкомб пропонують вважати навчальну діяльність в університеті, особливо протягом першого року, формою культурного шоку, який з'являється, коли студент зустрічається з новими ідеями, новими викладачами та друзями, отримує повну свободу своїх дій і стикається з новими навчальними, особистими і соціальними вимогами [4]. Оскільки навчальна діяльність є складним процесом, який передбачає взаємодію психологічних і педагогічних факторів, що можуть впливати на нього як позитивно так і негативно [6], виникає необхідність розглянути питання управління цим процесом для отримання ефективних результатів такої діяльності. Управління – це процес цілеспрямованого впливу на об'єкт, що здійснюється для організації його функціонування з метою досягнення певних цілей [3]. Проблему управління розробляли вчені в галузі педагогіки (С.І. Архангельський), у психології (П.Я. Гальперін), у менеджменті (В.В. Костіна). Ефективність управління навчальною діяльністю залежить від багатьох складових. Перш за все, це методи, які застосовуються для навчання студентів: метод читання та сприймання на слух; метод використання технічних засобів навчання; метод персоналізованого навчання; візуальний метод. Ще одна складова ефективності управління навчальною діяльністю є компетентнісний підхід викладача, який здійснює управління: а) майстерність, коли викладач дає гарні пояснення матеріалу і добре володіє предметом; б) взаєморозуміння та доступність викладача, коли студенти мають бажання спілкуватися з викладачем за межами аудиторії; в) структура заняття, коли викладач доцільно і вміло використовує навчальний час; г) розгляд труднощів, коли викладач звертає увагу на труднощі у роботі та допомагає їх вирішити; д) взаємодія, коли викладач організовує зі студентами предметні дискусії.

Щодо студентів природничих спеціальностей, то за О.В. Винославською молоді люди, які вступають на природничі факультети, повинні мати високо-розвинене логічне і абстрактне мислення. Вони відрізняються підвищеною серйозністю і незалежністю суджень, проте у них недостатньо розвинене уміння спілкуватися з людьми. За даними психологічних досліджень, інтровертивність студентів природничих спеціальностей глибоко корелює з рівнем їх успішності. Це означає, що інтровертивність слід вважати однією з умов успішного навчання студентів на факультетах природничих наук [2]. Врахувавши цю особливість при управлінні навчальною діяльністю студентів природничих спеціальностей можна отримати позитивний результат, про що свідчать наступні показники. Низьким результатам успішності студентів після вивчення курсу «Історія Укра-

їни» за перші два роки, коли викладач читав дисципліну за однаковою програмою як для студентів гуманітарних спеціальностей так і природничих і не враховував особливості останніх, протиставлені результати за 2008 та 2009 роки і які є набагато кращими після зміни підходу до викладання. Провівши опитування студентів, з'ясувалося, що з 2008 року викладач почав орієнтувати студентів на виконання письмових робіт, самостійні творчі пошуки та проводити тести. Як результат, екзамен склали 98% студентів і зникла потреба складати його 3 та 4 рази.

Висновки. Управління навчальною діяльністю це складний процес, який потребує урахування особливостей студента кожної спеціальності, зокрема інтровертність для природничих спеціальностей. Саме тому слід використати такі основні чинники, що сприяють засвоєнню професійних вмінь: зміст навчання, індивідуальні особливості студентів, педагогічна майстерність та управлінська компетентність викладачів. Фахівець, здатний приймати та реалізовувати нове, діяти нестандартно, працювати у вільному від упередженості інтелектуальному середовищі, забезпечує розвиток суспільства.

Література:

1. Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Методические рекомендации. Словарь терминов и понятий. – М.: МГППУ, 2004. – 80 с.
2. Винославська О. В. Психологія: Навчальний посібник. – К.: ІНКОС, 2005. – 632 с.
3. Лапінський В. В. Особливості управління навчальною діяльністю у системі дистанційного навчання / Лапінський В. В., Губаш О.П. // Нові технології навчання: наук. метод. зб. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2006. – Спецвипуск. – 152 с.
4. Pascarella, T. How college affects students. Book. - San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1991. – 894 с.
5. Фридман Л. М., Волков К.Н. Психологическая наука - учителю. М.: Просвещение, 1985. – 208 с.
6. Эльконин Д. Б. Психология развития: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 144 с.